



**Vlada Crne Gore
UPRAVA ZA DIJASPORU**

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONIH PLANOVA (ZA 2015. I 2016-2018. GODINU)
ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE SARADNJE SA ISELJENICIMA
ZA PERIOD 2015-2018. GODINE**

Podgorica, maj 2019. godine

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONIH PLANOVA (ZA 2015. I 2016-2018. GODINU) ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE SARADNJE SA ISELJENICIMA ZA PERIOD 2015-2018. GODINE

0. Rezime

Razmatrani dokument podrazumijeva aktivno uključivanje organizacija iseljenika u društveni život, preko raznovrsnih programa kojima se čuva i njeguje državni i kulturni identitet Crne Gore i jačaju veze sa maticom, a što jeste osnovna nadležnost Uprave za dijasporu, gdje i mreža naših diplomatsko – konzularnih predstavništava pruža adekvatnu logistiku u sprovođenju navedene politike. Ovaj izvještaj pokazuje da smo, za relativno kratak vremenski period, izgradili funkcionalnu mrežu organizacija dijaspore u zemljama sa većom koncentracijom našeg iseljništva i stvorili pretpostavke za jačanje svijesti u domaćoj javnosti o značaju potencijala, kao i doprinosa koji dijaspora daje matičnoj državi.

Zakon o saradnji Crne Gore sa iseljenicima je projektovao ciljeve (oblasti) saradnje, pa se u predmetnom periodu na njima intenzivno radilo.

U oblasti očuvanje kulturnog identiteta nastavilo se sa organizovanjem manifestacija i skupova u cilju očuvanje i promocije kulture i tradicije Crne Gore, od udruženja u evropskim državama do udruženja na američkom kontinentu.

U oblasti očuvanja državnog identiteta i pripadnosti Crnoj Gori, po prvi put su na „Danima iseljenika“ 2017. godine, uručene nacionalne nagrade u šest oblasti saradnje sa iseljenicima.

Takođe, na planu jačanja obrazovne, naučne i sportske saradnje, nastavilo se sa uključivanjem visokoobrazovnog kadra iz iseljništva, povezivanjem obrazovnih ustanova iz Crne Gore sa organizacijama iseljenika, organizovanjem Ljetnje škole jezika i kulture u Crnoj Gori i nastavom dopunskog obrazovanja i vaspitanja u državama prijema u okviru naših iseljeničkih organizacija, saradnjom sa sportskim organizacijama i istaknutim sportskim radnicima.

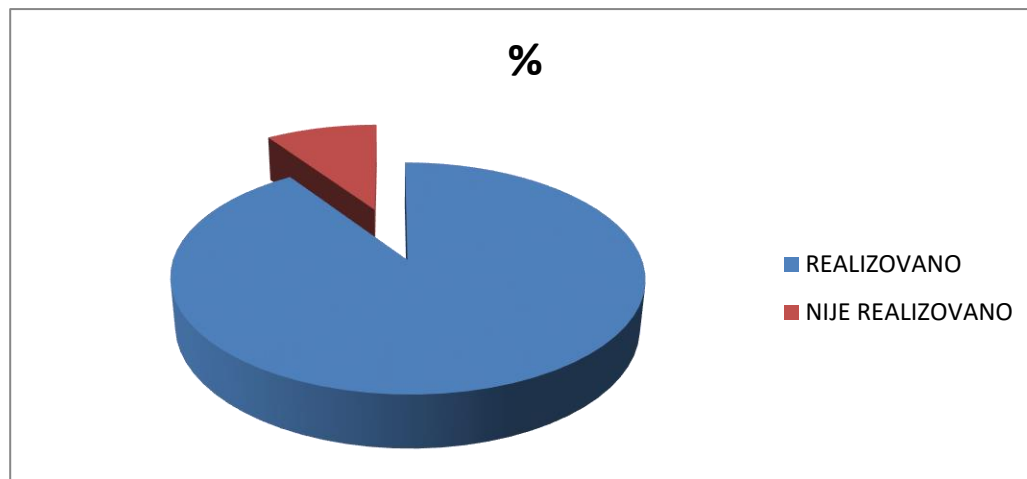
U oblasti informisanja iseljenika, vrlo aktivni i posjećeni su sajtovi Uprave za dijasporu i skupštinskog Odbora za međunarodne odnose i iseljenika koji tretiraju kako dešavanja u matici, tako i dešavanja u iseljništvu preko njihovih portala i društvenih mreža. Takođe, potpisan je i Memorandum o istraživanju iseljavanja u Latinsku Ameriku sa specijalizovanom argentinskom institucijom „CEMLA“, a Uprava za dijasporu je publikovala Bilten u štampanom i elektronskom obliku.

U oblasti zaštite prava i položaja iseljenika, početkom 2018. godine započelo je izdavanje iseljeničkih knjižica.

U oblasti privrednog partnerstva, nastavljeno je organizovanje međudržavnih komisija za ekonomsku saradnju.

Procentualno gledajući, iz aktuelnih Akcionih planova za 2015 i 2016-2018. godinu, trebalo je realizovati 64 aktivnosti, od kojih je:

- realizovano: 58 aktivnosti, što iznosi 90,6%;
- nije realizovano: 6 aktivnosti, što iznosi 9,4%.



Što se tiče nerealizovanih aktivnosti, za neke aktivnosti se nijesu stekli objektivni uslovi (Organizacija "Parlamenta iseljenika", Izmjena domaćeg zakonodavstva u smislu obezbjeđivanja biračkog prava naših iseljenika – nosilac aktivnosti Odbor za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore), a za neke aktivnosti je, očigledno, razlog u nerealnoj procjeni glavnih nosilaca, Ministarstva ekonomije (Imenovanje kontakt osobe u Ministarstvu ekonomije, koja će zainteresovanim investitorima iz iseljeništva, pružiti neophodne informacije o aktuelnim razvojnim projektima, uslovima investiranja i ukupnom poslovnom ambijentu u Crnoj Gori), Ministarstvu održivog razvoja i turizma (Saradnja sa iseljenicima u promotivnim aktivnostima u oblasti turizma na osnovu Strategije razvoja crnogorskog turizma, kao promoterima i ambasadorima crnogorskih nacionalnih interesa i kontinuirana saradnja između crnogorskih poslenika i iseljenika na tom planu i Organizovanje Road Show-obilaska gradova sa najbrojnijom dijasporom) i Uprave za dijasporu (Učešće iseljenika u okviru prezentacija Crne Gore na globalnim manifestacijama (EXPO, Olimpijada, i sl.)).

Finansijski izvori svih aktivnosti su bili budžet nosilaca aktivnosti, sponzorstva, donacije, ili pak sredstva iseljeničkih organizacija.

1. Pregled ključnih dostignuća i izazova (UVOD)

Strategiju saradnje sa iseljenicima za period 2015-2018. godine pratila su dva akciona plana: prvi za 2015. godinu i drugi za period od 2016-2018. godine. U to vrijeme je slijedilo donošenje Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima, pa je drugi akcioni plan trebalo da planira više projekata, u skladu sa očekivanjem da Zakon propiše veća izdvajanja za ovu itekako značajnu oblast. Saradnja sa dijasporom – iseljenicima je time normativno izdignuta na najviši nivo.

U tom smislu, pred nama je izvještaj koji sumira realizacije aktivnosti iz oba akciona plana.

Predmetni Izvještaj o realizaciji akcionih planova (za 2015. i 2016-2018. godinu) za sprovođenje Strategije saradnje sa iseljenicima za period 2015-2018. godine je usmjeren na jačanje odnosa Crne Gore i njene dijaspore i predstavlja kontinuitet sa izvještajem iz 2015. godine koji se odnosio na period 2011-2014. godinu. Ovaj dokument je ujedno i dokaz da matična država, preko resornog ministarstva, odnosno Uprave za dijasporu, brine o položaju svog iseljeničtva. Iako još uvijek u javnom diskursu govorimo o aproksimativnim ciframa koje se odnose na brojnost naše dijaspore, evidentno je da se radi o značajnom broju ljudi koji Crnu Goru doživljavaju kao matičnu državu ili zemlju porijekla.

Što se tiče **institucionalnog i normativnog okvira**, tek od sredine 2015. godine crnogorska dijaspora postaje zakonska kategorija, s obzirom da je tada usvojen prvi zakon od obnove nezavisnosti (31. jula 2015. godine) kojim se uređuje odnos Crne Gore i iseljenika, pa je sprovođenje ove strategije započelo upravo sa donošenjem ovog zakona, što je svakako uticalo na obim planiranih aktivnosti, kao i na stepen njihove realizacije. Tri godine kasnije, 6. jula 2018. godine, po drugi put je donešen Zakon, čime su ispravljene neke nefunkcionalnosti iz prvog zakona koje je praksa učinila vidljivim.

U tom periodu su donešena i podzakonska akta: Pravilnik o kriterijumima za raspodjelu i upravljanje sredstvima za očuvanje i jačanje saradnje sa iseljenicima, Pravilnik o kriterijumima i postupku dodjele nagrada iseljenicima i organizacijama iseljenika, kao i Odluka o obrascu zahtjeva, izgledu i sadržaju iseljeničke knjižice. I njima predstoji usaglašavanje sa novim (postojećim) zakonom. Takođe, u periodu 2015-2018, na osnovu Zakona, formiran je Savjet za saradnju sa iseljenicima, 27.09.2016. god, i do kraja izvještajnog perioda je imao tri godišnje sjednice.

Iako je normativni okvir u međuvremenu promijenjen, s obzirom da je u julu 2018. godine usvojen novi Zakon o saradnji Crne Gore sa dijasporom – iseljenicima, evidentno je da u državnoj politici prema dijaspori sudjeluju različiti pravni subjekti, državni organi, institucije, ustanove i lokalna samouprava, zbog čega heterogenost različitih tijela uslovljava i veliki broj nosilaca aktivnosti u ovoj strategiji, pa je u ovoj oblasti, možda više od drugih, međuresorski pristup neizostavan osnov za uspješno sprovođenje planiranih aktivnosti.

Jedan od najvažnijih instituta koje je Zakon o saradnji Crne Gore sa iseljenicima (dijaspori – iseljenicima) donio je Savjet za saradnju sa iseljenicima, koji je savjetodavno tijelo vlade Crne Gore i sastaje se najmanje jednom godišnje. Članovi Savjeta su, kako predstavnici iseljeničkih organizacija, tako i predstavnici crnogorskih institucija koje manje više imaju dodira sa dijasporom. Savjet je trenutno najvažnije tijelo koje se bavi saradnjom sa dijasporom – iseljenicima.

U oblasti **očuvanja kulturnog identiteta**, u kontinuitetu se radi na organizovanju izložbi, promociji knjiga, koncerata, folklornih priredbi i drugih vidova umjetničkog stvaralaštva, kao i simpozijuma, okruglih stolova, obilježavanje značajnih praznika i datuma, kao i drugih manifestacija u iseljeničkim sredinama. Takođe, nastavljeno je Iniciranje otvaranja kulturnih centara Crne Gore u sredinama sa najbrojnijom iseljeničkom populacijom. Iako se tu ne radi o kulturnim centrima u formalnom obliku, tzv. “Crnogorske sobe” su dobile na značaju i postale svojevrsan reprezent kulturnog nasljeđa Crne Gore u sredinama sa većom koncentracijom iseljenika. Tako su otvorene u Turskoj, u Kirklareliju (2017) i Makedniji, Vevčani, 2018. godine, pored tzv. “Crnogorskih kuća”, koje su otvorene u Argentini, u Sainz Penji (2018) i Srbiji u Beogradu (2016).

Veliki iskorak u oblasti istraživanja naše dijaspore, učinio je projekat sa argentinskim Centrom za istraživanje latinoameričkih migracija iz Argentine (CEMLA). On je dao odličnu bazu podataka svih onih iseljenika koji su od sredine 19. vijeka iselili u Latinsku Ameriku, sa vrlo dragocjenim podacima.

U oblasti **očuvanja državnog identiteta i pripadnosti Crnoj Gori**, Zakon o saradnji sa dijasporom – iseljenicima ustanovio je održavanje manifestacije „Dani iseljenika“. Dosad su „Dani iseljenika“ organizovani u Petnjici, 31. jula 2017. god. i Gusinju, 30. jula 2018. god. Ova manifestacija sjajno okuplja sve poslenike iseljeničtva, a svake druge godine se tu dodjeljuju i nagrade koje je takođe Zakon ustanovio. U Petnjici, 31. jula 2017, u okviru „Dana iseljenika“, nagrade su primili: Ljubo Dabović (SR Njemačka) - za očuvanje državnog identiteta i pripadnosti Crnoj Gori; Zavičajni klub „Bihor“, iz Luksemburga i Udruženje Crnogoraca Novog Sada - za doprinos u oblasti kulture; Vojislav Kovač (Slovenija) - za doprinos u oblasti diplomatije i promocije Crne Gore; Bedri Gul (Turska) - za unaprjeđenje privrednog partnerstva sa Crnom Gorom; Ćazim Džaferović (SAD) - za dobročinstvo i Ljubomir Radanović (Belgija) - za doprinos u oblasti sporta. U oblasti dobročinstva NVO FAKT je nastavio sa uručivanjem nagrada “ISKRA”, među kojima je i nagrada za doprinos dijaspore.

Ističemo obilježavanje 100 godina stradanja preko 350 crnogorskih iseljenika u brodolomu kod albanske luke Medova, 1915. godine. 14. januara 2016. u Rektoratu Univerziteta Crne Gore je održana Svečana akademija, na kojoj je govorio dr Igor Lukšić, ministar vanjskih poslova. Istovremeno, otvorena je izložba fotografija iz vremena „Medove“, a promovisana je i knjiga u izdanju Matice crnogorske, Uprave za dijasporu i dva sjevernoamerička udruženja, ‘Vijek sjećanja, Medova 1916-2016’.

U oblasti **jačanja obrazovne, naučne i sportske saradnje**, nastavljeno je uključivanje visokoobrazovanih kadrova iz iseljeničtva u nastavne i naučno-istraživačke programe koje sprovode domaće institucije, kao i omogućavanje upisa iseljenicima u ustanove visokog obrazovanja u Crnoj Gori pod jednakim uslovima kao studentima iz Crne Gore, u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju i

statutima ustanova visokog obrazovanja. Takođe, Ministarstvo prosvjete, kroz stipendiranje naših studenata koji studiraju vani, podstiče razmjene učenika i studenata između Crne Gore i zemalja u kojima iseljenici žive, u skladu sa budućim bilateralnim sporazumima, kao što i stipendira naše studente, polaznike magistarskih i doktorskih studija, u zemljama prijema, uz obavezu povratka nakon završetka obrazovanja/usavršavanja na prestižnim svjetskim univerzitetima, u skladu sa uslovima konkursa.

Uprava za dijasporu, Ministarstvo prosvjete i Zavod za školstvo nastavljaju već 11 godina Ljetnju školu „Crna Gora, moja postojbina“ namijenjenu djeci crnogorskih iseljenika, koja se realizuje u ambijentu Ivanovih Korita u odmaralištu „Lovćen – Bečići“. Cilj škole je da djeca na zabavan način, kroz obrazovne radionice crnogorskog jezika i književnosti, istorije, geografije, kulturne baštine, muzičke i likovne umjetnosti, kao i kroz sportske aktivnosti, viteške i druge društvene igre, upoznaju svoju postojbinu. Školu je za jedanaest godina pohađalo oko 960 učenika uzrasta od 9 do 15 godina iz 14 zemalja. U 2018. godini učestvovalo je 58 učenika iz 11 država.

Takođe, kontinuirano se organizuju nastave dopunskog obrazovanja i vaspitanja u nekim državama gdje je naše iseljeničtvo bolje zastupljeno.

U novembru 2017. u Bečićima, u okviru Konferencije „Izazovi na putu ka Evropskoj uniji“ Ministarstvo nauke je okupilo 30 naučnika iz naše dijaspore koji su prenijeli iskustva iz država prijema o naučno istraživačkom radu u tim sredinama.

U oblasti **informisanja i povezivanja**, unaprijeđeni su savremeni elektronski načini komunikacije sa iseljenicima (sajtovi Uprave za dijasporu, skupštinskog Odbora za međunarodne odnose i iseljenike, kao i mnogih iseljeničkih udruženja).

TVCG SAT je realizovala emisiju „Iseljavanje iz Katunske nahije“ krajem 2017, Iseljavanje u Albaniju (Skadar), iseljavanje iz Crmnice, emisiju o Perojcima, emisiju o ljetnjoj školi na Ivanovim Koritima, o manifestaciji u turskom gradu Kirklareli gdje je otvorena „crnogorska soba“, itd, a nastaviće se i serijal „Vapori nade“.

Početkom 2016. godine, Uprava za dijasporu je kreirala svoj novi zvanični sajt (portal), u skladu sa obavezom da bude na domenu gov.me, i izvršila migraciju podataka, a U 3. kvartalu 2018. godine, izašao je prvi broj Biltena u izdanju Uprave za dijasporu. Obuhvatio je sve značajnije projekte Uprave u toku 2018. godine.

Ističemo da je 28.12.2018. godine, projekat evidencije iseljeničtva testno počeo sa radom. Sastoji se od upitnika sa 27 pitanja, gdje je 11 pitanja opcionalno (neobavezno) i na njih se ne mora odgovoriti. Aktivira se na sajtu Uprave za dijasporu i upis u evidenciju je sasvim dobrovoljan.

U oblasti **zaštite prava i položaja iseljenika**, izdvojili bismo početak izdavanja tzv. iseljeničkih knjižica, početkom 2018. godine, što je propisao Zakon o saradnji Crne Gore sa iseljenicima. To je javna isprava koja se izdaje na lični zahtjev, a iseljeniku služi u svrhe predstavljanja i identifikacije kao iseljenika kod državnih organa Crne Gore, za vrijeme boravka u Crnoj Gori. Na njih imaju pravo iseljenici koji nemaju crnogorsko državljanstvo, a rok važenja im je 20 godina.

Nastavlja se aktivnost MUP-a Crne Gore na zaključivanju sporazuma između Crne Gore i zemlje prijema o međusobnom priznavanju vozačkih dozvola ili aktivnosti priznavanja istih pod uslovima reciprociteta. Crnogorske vozačke dozvole se priznaju u državama: Austriji, Albaniji, BiH, Luksemburgu, Kazahstanu, Holandiji, Poljskoj, Turskoj, Slovačkoj, Francuskoj, Češkoj, Švajcarskoj, Rusiji, Sjevernoj Makedoniji, Srbiji, Sloveniji, Hrvatskoj i Kosovu. U toku su pregovori o tome sa Italijom, UA Emiratima, Njemačkom i Španijom.

U oblasti **unapređivanja privrednog partnerstva**, treba istaći da su u 2017. godini održane tri međudržavne komisije za ekonomsku saradnju: 10. i 11. aprila 2017. godine u Ljubljani je održana treća sjednica Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o ekonomskoj saradnji između Crne Gore i Republike Slovenije; 19. i 20. aprila 2017. godine u Budvi je održana IV sjednica Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o ekonomskoj i industrijskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Češke; 16. i 17. novembra 2017. godine u Ankari je održana V sjednica Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o ekonomskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske. U 2018. godini je održana Prva sjednica Mješovite komisije za ekonomsku saradnju, shodno Sporazumu o ekonomskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Slovačke, 3. i 4. decembra u Bratislavi, Republika Slovačka.

U okviru manifestacije „Dani iseljenika“, 31. jula 2017. godine u organizaciji Uprave za dijasporu, održan je u Petnjici Okrugli sto „Uslovi za ulaganja u svijetlu novih zakonskih rješenja“

. U sklopu navedenog događaja, predstavnik Ministarstva ekonomije g-din Kadrija Kurpejović je prezentovao aktuelne investicione projekte i mogućnosti za uspostavljanje privredne saradnje. 27. oktobra 2017. godine u organizaciji Privredne komore Crne Gore održan je Biznis forum Crne Gore sa AP Vojvodine. Ministar za ljudska i manjinska prava učestvovao je na Biznis Forumu Prizren 2018, u Prizrenu Republika Kosovo, u novembru 2018. koji je okupio veliki broj preduzetnika/ca iz regiona Zapadnog Balkana i Turske. Učesnici Foruma pozdravili su održavanje Biznis foruma Prizren 2018 i istakli važnost regionalnih inicijativa posebno u oblasti ekonomskog napretka i širenja saradnje. Ministru je uručena nagrada za doprinos regionalnom razvoju i saradnji.

U februaru 2016. godine, tadašnji ministar održivog razvoja i turizma Branimir Gvozdenović se sastao sa predstavnicima dijaspore u SAD-u, kada je razgovarano o izazovima sa kojima se iseljenici suočavaju prilikom inicijativa i namjera za investiranje u crnogorske turističke potencijale. Dogovoreno je da se razgovori nastave u Crnoj Gori, gdje bi se iseljenici na licu mjesta upoznali sa zakonskom regulativom, potencijalima za investicije, prostornim planovima i strategijom Vlade za privlačenje strateških partnera.

Što se tiče oblasti turizma, informacije o svim projektima iz turističke ponude se redovno prezentuju na svim turističkim sajmovima i međunarodnim skupovima gdje je ne rijetko prisutan značajan broj iseljenika. Ove aktivnosti će nastaviti da se realizuju u kontinuitetu.

Kao dobru praksu, možemo istaći da je tokom prezentacije Crne Gore na svjetskoj izložbi EXPO Milano 2015, značajan broj iseljenika koji žive u Italiji je pozvan da posjeti Paviljon Crne Gore i tom prilikom razgovarano je sa Komesarom Ivanom Saveljićem i direktorima Paviljona o raznovrsnim modalitetima saradnje. Oko desetak crnogorskih studenata koji su se opredijelili za nastavak života i poslovanja u Italiji u šestomjesečnom periodu je radilo u Paviljonu Crne Gore.

U nastavku, slijedi tabela sa pregledom aktivnosti i realizacije u izvještajnom periodu, 2015-2018. godine.

NAPOMENA: Izrazi koji su upotrijebljeni u ovom dokumentu za fizička lica u muškom rodu, podrazumijevaju iste izraze i u ženskom rodu.

2. TABELA: PREGLED AKTIVNOSTI

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
<i>Institucionalni i normativni okvir</i>							
Usvajanje Zakona o saradnji i sa iseljenicima i pratećih podzakonskih akata	Usvajanje Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima	Skupština	Drugi kvartal 2015.	Usvojen Zakon na Skupštini	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO Skupština Crne Gore je na Devetoj sjednici Prvog redovnog zasijedanja u 2015. godini, 31. jula, usvojila Zakon o saradnji Crne Gore sa iseljenicima. Nakon tri godine, novi, izmijenjeni Zakon o saradnji Crne Gore sa dijasporom – iseljenicima, usvojen 6.07.2018. god.	
Donošenje podzakonskih akata	Donošenje više podzakonskih akata koja su u vezi sa odredbama Zakona o saradnji sa iseljenicima	Vlada	Do kraja 2015.	Donijeti podzakonski akti	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO Donešena podzakonska akta: - Pravilnik o kriterijumima za raspodjelu i upravljanje sredstvima za očuvanje i jačanje saradnje sa iseljenicima (16.12.2016.) - Odluka o obrascu zahtjeva, izgledu i sadržaju iseljeničke knjižice	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						- Pravilnik o kriterijumima i postupku dodjele nagrada iseljenicima i organizacijama iseljenika	
	Formiranje Savjeta za saradnju sa iseljenicima	Vlada	Do kraja 2015.	Donijet odgovarajući akt o imenovanju članova Savjeta i donijet program rada	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO Formiran 27.09.2016. god.	
1. Očuvanje kulturnog identiteta							
Očuvanje i njegovanje kulture i tradicije	Organizovanje izložbi, promocija knjiga, koncerata, folklornih priredbi i drugih vidova umjetničkog stvaralaštva, kao i simpozijuma, okruglih stolova, obilježavanje	Uprava za dijasporu, Odbor za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore, Ministarstvo kulture, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava,	Kontinuirano	Broj projekata iz oblasti kulture, okrugli stolovi, i sl. Izveštaj o realizaciji Strategije	Budžet nosioca aktivnosti, sponzorstvo	REALIZOVANO U 2017. godini, UzD podržala aktivnosti udruženja: -Crnogorski naučno-kulturni centar iz Vrbasa -Udruženje Asocijacija-Montenegro iz Pariza -Udruženje Crnogoraca Novog Sada -Savez iseljenika iz Crne Gore u Republici Makedoniji	Objavljivanjem Javnog konkursa Uprave za dijasporu za sufinansiranje programa/projekata u oblastima saradnje sa dijasporom – iseljenicima, steći će se mogućnosti realizacije mnogih novih projekata iz oblasti kulture, kao i drugih oblasti

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	značajnih praznika i datuma, kao i drugih manifestacija u iseljeničkim sredinama	Ministarstvo vanjskih poslova, Istorijski institut Crne Gore, Matica crnogorska, izdavačke kuće, udruženja iseljenika i dr.				-Crnogorska nacionalna zajednica Beograd -Udruženje Crnogoraca Kosova iz Prištine -Udruženje Alba-Montenegro iz Skadra U 2018. godini, UzD podržala aktivnosti udruženja: - Crnogorska nacionalna zajednica Beograd - Crnogorska zajednica Argentine - Udruženje Crnogoraca Lovćenca, - Udruženje Crnogoraca Novog Sada - Udruženje Crnogoraca Vrbasa, - Crnogorska Nacionalna Zajednica Beograda, - KUD "Kruščić" (R. Srbija), - Udruženje Crnogoraca Vojvodine, - Otvaranje crnogorske sobe u	saradnje.

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						Vevčanima, Makedonija, - Savez iseljenika iz CG u Makedoniji, - Zajednica crnogoraca u Makedoniji, aktivnosti, - Sportsko rekreativno društvo -Lovćen-Cetinje, - Udruženje crnogoraca "Lovćen"-Kosovo, - Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore »Montenegro-Maribor« iz Maribora (Slovenija), - Udruženje Alba-Montenegro iz Skadra (R.Albanija), - Vijeće crnogorske nacionalne manjine u Bosni i Hercegovini. Ministarstvo kulture podržalo: - Koncert povodom obilježavanja Dana državnosti Crne Gore, Zagreb, - Podrška u realizaciji književne manifestacije "Dani Mirka Kovača" - sufinansiranje izvođenja	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						predstave "Ruža sa dva mirisa", u Zagrebu, Rijeci, Puli, Umagu i Splitu po pozivu NZCH - promocija knjige Zorana Poleksića u Splitu - Izložba slika Mijodraga Braca Stevanovića u Hrvatskoj - Boris Jovanović Kastel promocija knjige u Rijeci i Puli - Fin.pomoć na ime sufinansiranja troškova naučnih istraživanja, u cilju realizacije projekta »Crnogorci na Kosovu«, autora Slobodana Medojevića, Crnogorca iz Vojvodine - U saradnji sa Ambasadom CG u Argentini fin. pomoć za potrebe crnogorske zajednice za organizuju kursevi edukacije iz oblasti crnogorskog jezika i književnosti - U saradnji sa Ambasadom CG u Zagrebu realizacija izložbe istaknutog crnogorskog i hrvatskog vajara	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						Stevana Luketića u Zagrebu - Fin. pomoć na ime pripreme propjekta "Leksikon crnogorskih likovnih umjetnika Vojvodine", autora Slobodana Medojevića, Crnogorca iz Vojvodine - prezentacija izložbe „Petnaest decenija Bokeljske mornarice na fotografijama”, Split; - promovisanje knjiga "Crna Gora u defteru Dukađinskog sanžaka iz 1570. godine", u Sarajevu, BiH; - Kratki filmovi Živka Nikolića u Zagrebu, u saradnji sa Hrvatskim filmskim savezom; - Izložba „Petnaest decenija Bokeljske mornarice na fotografijama”, Split; - Izložba „Donacije Pomorskom muzeju Crne Gore u periodu 2007 - 2017. godina”; - Prezentacija Bokeljske mornarice na proslavi Italijanske ratne mornarice	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						koja se organizuje povodom jubileja 50-ogodišnjice Barcolane, u Trstu; - Zbirka rukopisne zaostavštine vojvode Sima Popovića; - Podrška Ambasade Crne Gore u Makedoniji u realizaciji projekta „Crnogorska soba“ u Vevčanima – Ministarstvo kulture u saradnji sa Narodnim muzejom Crne Gore, Državnim arhivom, Nacionalnom bibliotekom "Đurđe Crnojević" i Pomorskim muzejom;	
	Organizacija izložbi/događaja posvećenih nematerijalnoj kulturnoj baštini, te u zavisnosti od države prijema, osmisliti i programe predstavljanja	Uprava za zaštitu kulturnih dobara, Uprava za dijasporu, Ministarstvo kulture, Ministarstvo vanjskih poslova,	Kontinuirano	Broj realizovanih događaja	Budžet nosilaca aktivnosti, sponzorstvo	REALIZOVANO Januar 2016, izložba u Rektoratu UCG povodom 100 godina stradanja crnogorskih dobrovoljaca kod Medove; Povodom 1000 godina državotvornosti Crne Gore i 1000 godina od smrti Svetog kneza Vladimira upriličena je i	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	materijalne baštine	Matica Crnogorska				izložba fotografija i fresaka posvećenih Svetom Vladimiru u Resenu (mart 2017.) i Zagrebu (decembar 2017.) Izložba Pomorskog muzeja Crne Gore "Petnaest desetljeća Bokeljske mornarice na fotografijama" na Krku; U okviru manifestacije „Dani crnogorske kulture“, u Zagrebu, otvorena izložba posvećena baštini Crne Gore u organizaciji Uprave za zaštitu kulturnih dobara i predstavljena dva časopisa posvećena očuvanju baštine: "Starine Crne Gore" i "Komuna";	
	Predstavljanje dijela muzejskog materijala Narodnog muzeja Crne Gore i lokalnih muzejskih ustanova u iseljeničkim sredinama	Ministarstvo kulture, Uprava za dijasporu, Ministarstvo vanjskih poslova, Narodni muzej Crne Gore, opštinski	Kontinuirano	Broj realizovanih događaja	Budžet nosilaca aktivnosti, sponzorstvo	REALIZOVANO Narodni muzej Crne Gore, za Crnogorsku sobu u turskom gradu Kirklareli, obezbijedio je kopije pisama iz vremena Kralja Nikole i Otomanskog carstva i određeni broj mini eksponata.	Trebalo bi unaprijediti ovaj jako značajan segment kulturne razmjene, pri otvaranju novih „Crnogorskih kuća“ i „Crnogorskih soba“, kao i dopuniti nove novim materijalima.

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
		muzeji					
	Iniciranje otvaranja kulturnih centara Crne Gore u sredinama sa najbrojnijom iseljeničkom populacijom	Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo kulture, Uprava za dijasporu	IV kvartal 2018	Otvoren kulturni centar	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Postoji početna inicijativa za otvaranje kulturnog centra u Srbiji. „Crnogorske kuće“: -Argentina, Sains Penja, 2018 -Srbija, Beograd, 2016 „Crnogorska soba“: -Makedonija, Vevčani, 2018 -Turska, Kirklareli, 2017.	„Crnogorske kuće“ i „Crnogorske sobe“ značajno unapređuju saradnju sa državom prijema i našim iseljeništvom u toj državi, tako da nastojimo povećati broj takvih objekata u državama sa velikom koncentracijom iseljenika.
	Sufinansiranje projekata od strane iseljeničkih udruženja i države Crne Gore angažovanjem	Iseljenička udruženja, nadležna ministarstva i institucije	Kontinuirano	Broj realizovanih projekata, Izvještaj o realizaciji Strategije	Iseljenička udruženja i budžet nadležnih	REALIZOVANO U kontinuitetu se pruža finansijska podrška projektima iseljeničkih udruženja za angažovanje umjetnika.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	umjetnika u iseljeničkim sredinama				ministarstva i institucija		
	Istraživanje istorije i kulturnog nasljeđa crnogorskog iseljeničtva i podrška takvim istraživanjima u Crnoj Gori i inostranstvu	Ministarstvo kulture, Uprava za dijasporu, Ministarstvo vanjskih poslova	Kontinuirano	Izveštaj o realizaciji istraživanja, Izveštaj o realizaciji Strategije	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Zaključivanje Memoranduma o saradnji između Ministarstva vanjskih poslova Crne Gore - Uprave za dijasporu i Centra za istraživanje latinoameričkih migracija iz Argentine (CEMLA). Projekat „Crnogorsko iseljeničtvo u literaturi 19. i 20. vijeka“, priređivača Slobodana Medojevića i Irene Sarić Medojević	Poželjno je podržati i realizovati što više ovakvih projekata koji osvjetljavaju istorijsku stranu našeg iseljavanja.
	Organizovanje programa predavljanja crnogorskog književnog nasljeđa u državama sa većom	Ministarstvo kulture, Uprava za dijasporu, Ministarstvo vanjskih poslova, Nacionalna	IV kvartal 2017	Broj realizovanih događaja	Budžet nosilaca aktivnosti, sponzorstvo	REALIZOVANO Udruženje Crnogoraca Novog Sada organizovalo je 25. decembra 2016. godine Svečanu akademiju "CRNA GORA 2016. JUBILEJI",	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	koncentracijom iseljenika	biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević“, Matica Crnogorska, Fakultet za crnogorski jezik i književnost u Cetinju			o	povodom 1000 godina državnosti Crne Gore i 1000 godina od smrti Svetog kneza Vladimira. Tim povodom upriličena je i izložba fotografija fresaka posvećenih Svetom Vladimiru, kao i promocija monografije "DUKLJANSKI KNEZ SVETI VLADIMIR". Na 29. Međunarodnom festivalu "Noći u Staroj Ljubljani", učestvovali su književnik Andrej Nikolaidis i guslar Stevan Mišo Popović. -U Frankfurtu, 27.10.2018. promovisana knjiga pisca Miluna Lutovca "Na razmeđu svjetova i epoha – književnik i političar Stefan Mitrov Ljubiša" -Autorsko veče pisca Milorada Popovića u Lovćencu 29.05.2018. povodom njegove knjige „Čovjek bez lica“	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
2. Očuvanje državnog identiteta i pripadnosti Crnoj Gori							
Aktivnosti u cilju očuvanja državnog identiteta i pripadnosti Crnoj Gori	Ustanovljenje i organizovanje „Dana iseljenika Crne Gore“, kao prilike za okupljanje crnogorskih iseljenika i aktuelizaciju tema od značaja za status iseljenika	Uprava za dijasporu, Odbor za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	III kvartal svake godine	Organizovana manifestacija	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Članom 35 Zakona o saradnji sa iseljenicima iz 2015. godine, ustanovljeno je održavanje manifestacije „Dani iseljenika“. Dosad su „Dani iseljenika“ organizovani u - Petnjici, 31. jula 2017. god. - Gusinju, 30. jula 2018. god.	Potrebno je ovu manifestaciju što više koristiti za razne vrste saradnje između Crne Gore i našeg iseljeničtva.
	Iniciranje i podržavanje osnivanja posebnog knjižnog fonda na crnogorskom jeziku i pismu, kao i knjiga i publikacija autora iz Crne Gore na jezicima u službenoj	Ministarstvo kulture, Uprava za dijasporu, Ministarstvo vanjskih poslova, iseljenička udruženja	IV kvartal 2018	Bibliotečki fond uvećan	Budžet nosilaca aktivnosti, sponzorstva	REALIZOVANO Tokom 2017. godine, dostavljena donacija Narodnog muzeja i Nacionalne biblioteke „Đurđe Crnojević“ za potrebe popunjavanja postojeće kolekcije u „Crnogorskoj sobi“ u Turskoj, po zahtjevu naših iseljenika u Istanbulu. „Crnogorska biblioteka“ u	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	upotrebi u iseljeničkim organizacijama i diplomatsko-konzularnim predstavništvima u državama sa većom koncentracijom iseljenika					okviru Crnogorskog naučnog kulturnog centra u Vrbasu – UzD podržala sa 1500 Eur. UzD 2018. godine donirala knjige Kulturno umjetničkom društvu „Durmitor“ iz Kule; Inicirana donacija knjiga Narodne biblioteke, Matice crnogorske i Narodnog muzeja Razvojnog centru Crnogoraca Kosova.	
	Obilježavanje 100 - godišnjice stradanja preko 350 crnogorskih iseljenika u brodolomu kod albanske luke Medova, 1915. godine	Vlada Crne Gore, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, Uprava za dijasporu, Ministarstvo kulture, Matica crnogorska	Krajem 2015. godine	Izveštaj o realizaciji, Izveštaj o realizaciji Strategije	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO - 6. januara 2016. položeni vijenci kod Medove i na Cetinju – Lovćenska vila; - 14. januara 2016. u Rektoratu Univerziteta Crne Gore održana Svečana akademija, na kojoj je govorio dr Igor Lukšić, ministar vanjskih poslova; Istovremeno otvorena izložba fotografija iz vremena	Jako je značajno osvijetljivati na ovaj način nedovoljno istraženi dio naše istorije i opredjeljivati sredstva za ovakve manifestacije.

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						„Medove“, a promovisana je i knjiga u izdanju Matice crnogorske, Uprave za dijasporu i dva sjevernoamerička udruženja, 'Vijek sjećanja, Medova 1916-2016'	
	Izložbe arhivske građe na temu iseljavanja, koje bi predstavile važne istorijske periode sa najbrojnijim iseljavanjem, uz prilagođavanje određenoj zemlji prijema	Ministarstvo kulture, Državni arhiv Crne Gore, Uprava za dijasporu, Ministarstvo vanjskih poslova, iseljenička udruženja	IV kvartal 2018	Broj realizovanih događaja	Budžet nosilaca aktivnosti, sponzorstva	REALIZOVANO U junu 2017. godine, kao rezultat saradnje Državnog arhiva Crne Gore i Udruženja Crnogoraca Srbije "Krstaš" u Crnogorskom kulturnom centru u Lovčencu otvorena je izložba: "Zvanične čestitke Nikoli I povodom jubilarnih svečanosti 1910."	
	Jačanje kapaciteta postojećih i otvaranje novih DKP-a u zemljama sa najvećom koncentracijom crnogorskih	Ministarstvo vanjskih poslova	Kontinuirano	Otvorene nove ambasade i konzulati	Budžet Ministarstva	REALIZOVANO 27. jula 2015. godine otvoren Generalni konzulat u Sremskim Karlovcima u Republici Srbiji. MVP inicirao otvaranje	Nažalost, ipak se ne otvara dovoljno DKP-a u zemljama sa najvećom koncentracijom crnogorskih iseljenika. Odgovornost Ministarstva vanjskih

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	iseljenika					Generalnog konzulata u Istanbulu (Turska), tokom 2019. godine.	poslova, u skladu sa mogućnostima.
	Dodjela nagrada i priznanja istaknutim iseljenicima i iseljeničkim organizacijama, kao i istaknutim pojedincima i organizacijama u dijaspori koji su dali naročit doprinos jačanju veza sa Crnom Gorom	ministarstva , Uprava za dijasporu, NVO	III kvartal 2017	Nagrade uručene, Izvještaj o realizaciji Strategije	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO U Petnjici, 31. jula 2017, u okviru „Dana iseljenika“ uručene nagrade: Ljubo Dabović (SR Njemačka) - za očuvanje državnog identiteta i pripadnosti Crnoj Gori; Zavičajni klub „Bihor“, iz Luksemburga i Udruženje Crnogoraca Novog Sada - za doprinos u oblasti kulture; Vojislav Kovač (Slovenija) - za doprinos u oblasti diplomatije i promocije Crne Gore; Bedri Gul (Turska) - za unaprjeđenje privrednog partnerstva sa Crnom Gorom; Ćazim Džaferović (SAD) - za dobročinstvo i Ljubomir Radanović (Belgija) - za doprinos u oblasti sporta.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						NVO Fakt svake godine u decembru dodjeljuje nagrade „ISKRA“ za dobročinstvo, među kojima je i nagrada za doprinos dijaspori, a često i neke specijalne nagrade pripadnu nekom iseljeniku, kao i neke nagrade za životno djelo.	
3. Jačanje obrazovne, naučne i sportske saradnje							
Aktivnosti na planu obrazovanja, nauke i sporta	Uključivanje visokoobrazovanih kadrova iz iseljeničtva u nastavne i naučno-istraživačke programe koje sprovode domaće institucije	Ministarstvo nauke, Ministarstvo prosvjete, univerziteti, Uprava za dijasporu	IV kvartal 2018	Realizovani programi, Izvještaj o realizaciji Strategije	Budžet nosilaca aktivnosti, sponzorstvo	REALIZOVANO Uključen visokoobrazovni kadar iz iseljeničtva u izradi Strategije za nauku; u Komisijama za dodjele nagrada za naučno-istraživački rad; za evaluaciju projekata; kao gostujući predavači, i slično. Za uključivanje visokoobrazovanih kadrova iz iseljeničtva u nastavne i naučno-istraživačke programe, stvoreni su i formalni uslovi usvajanjem Pravilnika o	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						<i>saradnji sa naučnom dijasporom</i> na Univerzitetu Crne Gore, u decembru 2018. godine.	
	Omogućavanje upisa iseljenicima u ustanove visokog obrazovanja u Crnoj Gori pod jednakim uslovima kao studentima iz Crne Gore, u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju i statutima ustanova visokog obrazovanja	Ministarstvo prosvjete, Univerzitet Crne Gore	III kvartal 2017 i 2018	Upisani studenti	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Univerzitet Crne Gore sprovodi upis na studijske programe svih nivoa studija po Zakonu o visokom obrazovanju koji predviđa da se strani državljani upisuju pod jednakim uslovima kao i crnogorski, čime je omogućen upis na UCG i zainteresovanim iseljenicima. Realizovan upis dvije studentkinje iz Argentine i jedan student iz Albanije na Fakultet za crnogorski jezik i književnost na Cetinju.	
	Podsticanje saradnje i povezivanje obrazovnih ustanova iz	Ministarstvo prosvjete, Uprava za dijasporu	III kvartal 2017 i 2018	Ostvarene saradnje, Izvještaj o realizaciji Strategije	Budžet nosilaca aktiv	REALIZOVANO Realizuje se u kontinuitetu	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	Crne Gore sa organizacijama iseljenika				nosti		
	Podsticanje razmjene učenika i studenata između Crne Gore i zemalja u kojima iseljenici žive, u skladu sa budućim bilateralnim sporazumima	Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo vanjskih poslova, Uprava za dijasporu	III kvartal 2018	Ostvarena razmjena, Izvještaj o realizaciji Strategije	Budžet nosilaca aktivnosti, donacije	REALIZOVANO Podstiče Ministarstvo prosvjete kroz stipendiranje naših studenata koji studiraju vani.	
	Stipendiranje naših studenata, polaznika magistarskih i doktorskih studija, u zemljama prijema, uz obavezu povratka nakon završetka	Ministarstvo nauke, Ministarstvo prosvjete	IV kvartal 2016	Broj dodijeljenih stipendija	Budžet nosilaca aktivnosti, donacije, procjena oko 1 260	REALIZOVANO Realizuje se u kontinuitetu. Stipendiranje naših studenata, polaznika magistarskih i doktorskih studija, u zemljama prijema, uz obavezu povratka nakon završetka obrazovanja/usavršavanja na prestižnim svjetskim	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	obrazovanja/usavršavanja na prestižnim svjetskim univerzitetima, u skladu sa uslovima konkursa				000 Eur	univerzitetima, u skladu sa uslovima konkursa.	
	U cilju sprečavanja daljeg 'odliva talenata' (visokokvalifikovani i stručni kadar) u inostranstvo, kreiranje programa koji bi stimulirali povratak mladih stručnjaka nakon završetka obrazovanja na eminentnim svjetskim univerzitetima	Ministarstvo nauke, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo ekonomije	IV kvartal 2018	Smanjen odliv stručnjaka u inostranstvo	Budžet nosilaca aktivnosti, donacije	REALIZOVANO Realizuje se u kontinuitetu, obaveza povratka. Stipendiranje naših studenata, polaznika magistarskih i doktorskih studija, u zemljama prijema, uz obavezu povratka nakon završetka obrazovanja/usavršavanja na prestižnim svjetskim univerzitetima, u skladu sa uslovima konkursa.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	Organizacija konferencije za povezivanje istaknutih naučnika i privrednika iz iseljeništva sa predstavnicima domaćih istraživačkih institucija i sa eminentnim privrednim subjektima, shodno projektu "Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost" - INVO	Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo nauke, Privredna komora, Unija poslodavaca, Uprava za dijasporu	Do kraja 2016	Održavanje konferencije	Donacije, Budžet nosilaca aktivnosti Procjena troškova: oko 70 000 Eur	REALIZOVANO Realizovano u novembru 2017. u Bečićima, u okviru Konferencije „Izazovi na putu ka Evropskoj uniji“. Prisustvovalo 30 naučnika iz naše dijaspore koji su prenijeli iskustva iz država prijema o naučno istraživačkom radu u tim sredinama.	Potrebno češće održavanje ovakvih konferencija, a time i veća mogućnost korišćenja stručnosti i znanja naših eksperata i naučnika iz dijaspore.
	Nastaviti organizaciju Ljetnje škole jezika i kulture "Crna Gora,	Uprava za dijasporu, Ministarstvo prosvjete,	III kvartal svake godine	Organizovana ljetnja škola, izvještaj	Budžet nosilaca aktiv	REALIZOVANO Ljetnja škola „Crna Gora, moja	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	moja postojbina" čiji su polaznici djeca iseljenika	Zavod za školstvo			nosti	postojbina" namijenjena djeci crnogorskih iseljenika, u organizaciji Zavoda za školstvo i Uprave za dijasporu, održava se u kontinuitetu. Škola je realizovana u ambijentu Ivanovih Korita u odmaralištu „Lovćen – Bečići“. Cilj škole je da djeca na zabavan način, kroz obrazovne radionice crnogorskog jezika i književnosti, istorije, geografije, kulturne baštine, muzičke i likovne umjetnosti, kao i kroz sportske aktivnosti, viteške i druge društvene igre, upoznaju svoju postojbinu. Školu je za jedanaest godina pohađalo oko 960 učenika uzrasta od 9 do 15 godina iz 14 zemalja. U 2018. godini učestvovalo je 58 učenika iz 11 država.	
	Nastaviti organizaciju nastave dopunskog obrazovanja u državama	Ministarstvo prosvjete, Uprava za dijasporu	Kontinuirano	Organizovana nastava	Budžet nosilaca aktivnosti,	REALIZOVANO Kontinuirano se organizuju nastave dopunskog obrazovanja i vaspitanja.	Od velikog značaja je nastava dopunskog obrazovanja mladih ljudi u iseljentištvu, jer se tako stiču znanja o tradiciji,

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	prijema, u skladu sa Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju				10 000 Eur godišnje	Finansirane su nastave u: Udruženju »Alba Montenegro«, Skadar-Albanija i Asocijaciji Montenegro-Pariz, Francuska, "UK-Montenegro" u Londonu, kao i u Argentini i Urugvaju. -U 2018. godini. Ministarstvo prosvjete (MPR) je finansiralo organizovanje nastave dopunskog obrazovanja iseljenika u državama u kojima žive. -U Parizu, u 2017. godini MPR pomoglo nastavu, kao i u 2018. godini. -Takođe, u 2017. godini, MK i MPR finansirali nastavu u Argentini i Urugvaju.	kulturi i jeziku matične države.
	Saradnja sa sportskim organizacijama i istaknutim pojedincima među iseljenicima i	Ministarstvo sporta, sportski savezi, Uprava za dijasporu, Savjet za	IV kvartal 2018	Realizovana saradnja	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Zavičajni klub "Bihor" iz Luksemburga svake godine	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	njihovo povezivanje sa sportskim asocijacijama i klubovima iz Crne Gore	saradnju sa iseljenicima				početkom avgusta organizuje u Petnjici fudbalske susrete: FK Petnjica – Evropa. Asocijacija Montenegro iz Francuske ugostila i pomogla džu džicu klubu iz Podgorice u novembru 2017. godine. U julu 2017. i 2018. godine – Sportsko rekreativno društvo “Lovćen” ugostilo mlade polaznike škole na Ivanovim Koritima, u sportski Verde kompleks, kao i pojedine iseljenike koji su se prijavili za te “Crnogorske svjetske igre”.	
	Unapređivanje baze podataka o naučnicima iz iseljeništva – projekat “Naučna mreža”	Ministarstvo nauke, Uprava za dijasporu	Kontinuirano	Unaprijeđena baza podataka	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO Realizuje se u kontinuitetu, baza se dopunjava. Trenutno je u bazi 251 naših naučnika iz dijaspore. Počeo da funkcioniše sajt naucnamreza.me, gdje ima dijelom i naučnika iz naše	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						dijaspore.	
4. Informisanje i povezivanje							
Poboljšanje komunikacije sa iseljenicima	Unapređenje savremenih elektronskih načina komunikacije sa iseljenicima	Uprava za dijasporu, Odbor za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore, iseljenička udruženja, Odbor za informisanje u okviru Savjeta za saradnju sa iseljenicima	IV kvartal 2017	Unaprijeđena komunikacija putem internet portala i ostalih elektronskih komunikacija	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Realizuje se u kontinuitetu, postoje sajtovi Uprave za dijasporu, skupštinskog Odbora za međunarodne odnose i iseljenike (Na internet stranici Skupštine Crne Gore, u dijelu Odbora za međunarodne odnose i iseljenike dodata je posebna rubrika), kao i mnogih iseljeničkih udruženja. Jedan broj udruženja i NVO koje se bave iseljeništvom ima zvanične stranice na društvenim mrežama.	
	Serijal emisija na TV SAT RTCG „Vapori nade“ koji prati sudbine naših iseljenika	RTVCG, Uprava za dijasporu, udruženja iseljenika, Odbor za	Kraj 2017	Emisije realizovane	Budžet nosilaca aktiv	REALIZOVANO TVCG SAT, realizovala emisiju “Iseljavanje iz Katunske nahije” krajem 2017,	U eri satelitske televizije, ovakve emisije su od neprocjenjivog značaja za našu dijasporu. Treba

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	najstarijih generacija. Realizovaće se u Turskoj, SAD i Australiji	informisanje u okviru Savjeta za saradnju sa iseljenicima			nosti Još nije definisan ukupan budžet	Iseljavanje u Albaniju (Skadar), iseljavanje iz Crmnice, emisiju o Perojcima, emisiju o ljetnjoj školi na Ivanovim Koritima, o manifestaciji u turskom gradu Kirklareli gdje je otvorena „crnogorska soba“, itd. Nastaviće se serijal „Vapori nade“.	nastaviti realizaciju ovakvih programa.
	Informisanje iseljenika – preko internet stranice Uprave za dijasporu – nastaviti objavljivanje vijesti od značaja za iseljenike	Uprava za dijasporu, RTCG	Kontinuirano	Broj objavljenih vijesti	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO Realizuje se u kontinuitetu. Svakodnevno se objavljuju članci o aktuelnim dešavanjima u dijaspori i Upravi za dijasporu. Sajt takođe daje informacije o kontaktima iseljeničkih udruženja, Savjetu za saradnju sa iseljenicima, mogućnosti dobijanja iseljeničke knjižice, itd. Postavljeni su baneri za ulazak u aplikacije „Iseljenička knjižica“ i „Evidencija dijaspore“.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						Na RTCG, informacije iz iseljništva date su na TV SAT i portalu RTCG. Radio CG nedjeljno informiše o dijaspori u svojoj posebnoj emisiji.	
	Transformacija i migracija podataka postojećeg sajta Uprave za dijasporu u domen gov.me sa standardizovanim načinom administracije	Uprava za dijasporu, MVPEI, MID	II kvartal 2015.	Transformacija i migracija završene	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO Početkom 2016. godine, Uprava za dijasporu je kreirala svoj novi zvanični sajt (portal), u skladu sa obavezom da bude na domenu gov.me, i izvršila migraciju podataka.	
	Pokretanje časopisa namijenjenog iseljenicima, koji bi izlazio dva puta godišnje	Uprava za dijasporu, Odbor za informisanje u okviru Savjeta za saradnju sa iseljenicima, iseljenička	kraj 2018	Objavljen časopis	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO U 3. kvartalu 2018. godine, izašao je prvi broj Biltena u izdanju Uprave za dijasporu. Obuhvatio je sve značajnije projekte Uprave u toku 2018. godine.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
		udruženja					
	Intenziviranje kontakata sa iseljenicima i njihovim organizacijama: susreti, sastanci, manifestacije, okrugli stolovi, i sl.	Uprava za dijasporu, ministarstva , Odbor za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore, Matica crnogorska, Matica muslimanska, iseljenička udruženja, Odbor za informisanje u okviru Savjeta za saradnju sa iseljenicima	Kontinuirano	Broj realizovanih sastanaka , manifestacija, okruglih stolova	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Realizuje se u kontinuitetu. Uprava za dijasporu i Odbor za međunarodne odnose i iseljenike učestvuju na svim važnijim skupovima koje organizuje naša dijaspora. Takođe, svakodnevno se primaju u institucijama Crne Gore predstavnici iseljeničkih udruženja.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
Projekt evidentiranja iseljenika	Izrada jedinstvene baze podataka o iseljenicima sa mogućnošću statističkih pregleda po raznim uslovima pretraživanja, ažuriranje postojeće baze iseljeničkih organizacija	Uprava za dijasporu, Ministarstvo vanjskih poslova	IV kvartal 2017	Baza podataka kreirana, započet unos podataka	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Projekat evidencije iseljeničtva testno počeo sa radom 28.12.2018. godine.	Potrebno ohrabrivati naše iseljeničtvo da se upisuje u ovu evidenciju iz različitih razloga.
Parlament iseljenika	Organizacija „Parlamenta iseljenika“	Odbor za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore	IV kvartal 2017	Parlament organizovan	Budžet nosilaca aktivnosti	NIJE REALIZOVANO Parlament odložen do daljnjeg.	Korisno je organizovati ovaj parlament, iako zavisi od određenih finansijskih ulaganja.
Istraživanja	Izrada istraživačkih projekata o temama koje su od značaja za iseljenike	Odbor za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore,	IV kvartal 2018	Broj istraživačkih radova	Budžet nosilaca aktivnosti,	REALIZOVANO Sekretarijat Odbora je za potrebe članova uradio istraživački rad na temu	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
		Istraživački centar Skupštine Crne Gore, Uprava za dijasporu			sponzorstvo	zakonske regulative u vezi dijaspore/iseljenika Upiti upućeni Istraživačkom centru Skupštine CG. U okviru "Dana iseljenika", Petnjica 2017. godine, i Gusinje 2018. godine, organizovani okrugli stolovi na temu „Uslovi za ulaganja u svijetlu novih zakonskih rješenja“, kao i „Uloga i značaj dijaspore u perspektivi razvoja Crne Gore“, na kojima su na iseljenička pitanja odgovarali funkcioneri koji su u državnoj upravi zaduženi za konkretnu problematiku.	
	Stimulisanje projekata istraživanja iseljavanja u Crnoj Gori i inostranstvu, posebno u državama koje su institucionalizo	Ministarstvo vanjskih poslova, Uprava za dijasporu	IV kvartal 2018	Realizovani projekti	Budžet nosilaca aktivnosti, sponzorstvo	REALIZOVANO 13. jula 2017. godine, u Ambasadi Crne Gore u Republici Argentini realizovano potpisivanje Memoranduma sa CEMLA (Centar za istraživanje migracija u Latinskoj Americi)	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	vale problematiku imigracija (Sjeverna i Južna Amerika)					u Argentini, koji se odnosi na podatke o iseljavanju iz Crne Gore u Argentinu krajem 19. i početkom 20. vijeka	
	Kontinuirano angažovanje DKP-a u radu sa iseljenicima, sugerisanje traženja boljih formi organizovanja i komunikacija sa maticom	Ministarstvo vanjskih poslova, Uprava za dijasporu	Kontinuirano	Unaprijeden rad sa iseljenicima, Izvještaj o realizaciji Strategije	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Realizuje se u kontinuitetu. Svi DKP se na dnevnoj osnovi dogovaraju i sarađuju sa našim iseljeničkim udruženjima.	
5. Zaštita prava i položaja iseljenika							
Aktivnosti na planu unapređivanja položaja iseljenika	Izdavanje iseljeničkih knjižica kao identifikacionog dokumenta za iseljenike koji nemaju crnogorsko državljanstvo, dok borave u	Uprava za dijasporu, Ministarstvo unutrašnjih poslova	Kontinuirano	Broj izdatih knjižica	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Članovi Odbora pokrenuli su pitanje i mogućnost uvođenja iseljeničkih legitimacija. Zakon o saradnji Crne Gore sa iseljenicima prepoznao je ovu potrebu, te članom 36 propisao	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	Crnoj Gori.					iseljeničku knjižicu kao javnu ispravu koja se izdaje na lični zahtjev, a iseljeniku služi u svrhe predstavljanja i identifikacije kod državnih organa Crne Gore, za vrijeme boravka u Crnoj Gori. Projekat i aplikacija završeni, u februaru 2018. godine odštampane prve iseljeničke knjižice, na koje imaju pravo iseljenici koji nemaju crnogorsko državljanstvo.	
	Nastavak zaključivanja sporazuma između Crne Gore i zemlje prijema o međusobnom priznavanju vozačkih dozvola ili aktivnosti priznavanja istih pod uslovima	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Kontinuirano	Pokrenuta inicijativa i zaključen sporazum, ili međusobno priznate vozačke dozvole pod uslovima reciprociteta	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO Aktivnosti se realizuju u kontinuitetu. Crnogorske vozačke dozvole se priznaju u državama: Austriji, Albaniji, BiH, Luksemburgu, Kazahstanu, Holandiji, Poljskoj, Turskoj, Slovačkoj, Francuskoj, Češkoj, Švajcarskoj, Rusiji, Sjevernoj Makedoniji, Srbiji,	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	reciprociteta					Sloveniji, Hrvatskoj i Kosovu. U toku su pregovori sa Italijom, UA Emiratima, Njemačkom i Španijom.	
	Pokretanje inicijative za odgovarajuće izmjene u domaćem zakonodavstvu u cilju obezbjeđivanja uslova za ostvarivanje biračkog prava naših iseljenika u diplomatsko-konzularnim predstavništvima i pokretanje inicijative za donošenje zakona, međudržavnih ugovora i drugih pravnih	Odbor za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore	IV kvartal 2018	Pokrenuta inicijativa	Budžet nosioca aktivnosti	NIJE REALIZOVANO	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	akata, a u skladu sa interesima iseljenika						
6. Unapređivanje privrednog partnerstva							
Aktivnosti na planu unapređivanja ekonomske saradnje	Podsticanje i afirmacija aktivnijeg odnosa državnih organa prema crnogorskim iseljenicima, kroz njihovo uključivanje u rad međudržavnih komisija za ekonomsku saradnju, koje se održavaju shodno bilateralnim sporazumima o ekonomskoj saradnji, koje je Crna Gora potpisala sa	Ministarstvo ekonomije, Privredna komora	Kontinuirano	Broj održanih Međudržavnih komisija za ekonomsku saradnju, u kojim su uključeni predstavnici crnogorskih iseljenika	Sponzorstvo	REALIZOVANO U 2017 godini su održane tri međudržavne komisije za ekonomsku saradnju: 1) 10. i 11. aprila 2017. godine u Ljubljani je održana treća sjednica Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o ekonomskoj saradnji između Crne Gore i Republike Slovenije, 2) 19. i 20. aprila 2017 godine u Budvi je održana IV sjednica Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o ekonomskoj i industrijskoj saradnji između Vlade Crne	Nastaviti organizaciju veoma značajnih međudržavnih komisija.

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	drugim državama					Gore i Vlade Republike Češke, 3) 16. 17. novembra 2017 godine u Ankari je održana V sjednica Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o ekonomskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske; U 2018 godini je održana jedna MK za ekonomsku saradnju. I sjednica Mješovite komisije za ekonomsku saradnju, shodno Sporazumu o ekonomskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Slovačke, održana je 3. i 4. decembra 2018 godine u Bratislavi, Republika Slovačka.	
	Obezbjedivanje stručne i logističke podrške (propagandni i	Ministarstvo vanjskih poslova, Uprava za dijasporu,	Kontinuirano	Obezbjedjena podrška, Izvještaj Uprave za	Budžet nosilaca aktiv	REALIZOVANO Ministarstvo vanjskih poslova, tj. Generalni direktorat za konzulane poslove	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	reklamni materijal i dr.) iseljeničkim organizacijama i crnogorskim počasnim konzulima u organizovanju poslovnih, kulturnih, turističkih i drugih promocija u zemlji prijema	Ministarstvo ekonomije, Privredna komora Crne Gore		dijasporu o realizaciji Strategije	nosti	kontinuirano distribuirati propagandni turistički materijal (šalje im ga MRT i NTO) svojim DKP-ima i počasnim konzulima, kao i materijal u vezi sa mogućnostima investiranja, koji dobija od MIP-e i resornih ministarstava. III izdanje brošure "Crnogorski investicioni i poslovni ambijent" je izdato u decembru 2018. godine	
	Zaključivanje međunarodnih ugovora iz oblasti ekonomske saradnje (sporazuma, memoranduma, deklaracija itd.)	Ministarstvo ekonomije	Kontinuirano	Broj potpisanih međunarodnih ugovora iz oblasti ekonomske saradnje	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO Potpisana tri međunarodna ugovora iz oblasti ekonomske saradnje: - Sporazum o ekonomskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Argentine je potpisan 6. juna 2016 godine u Argentini,	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						- Izjava o namjeri proširivanja saradnje između Ministarstva ekonomije Crne Gore i Ministarstva energetike i zdravlja Republike Malte je potpisana 11. januara 2016 godine u Podgorici, - Sporazum o saradnji u oblasti odbrambene industrije između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske 17. novembra 2017. godine u Ankari; - 10. decembra 2018. godine u Buenos Ajresu - Predsjednici Crne Gore i Argentine potpisali Sporazum o kulturnoj saradnji, o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji, o olakšicama u viznom režimu, kao i niz drugih koji su u pripremi; - 12. decembra 2018. godine, u Asunsionu predsjednici Paragvaja i Crne Gore potpisali Memorandum o saradnji diplomatskih akademija, kao i Sporazum o ukidanju viza za	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						nosiocima diplomatskih i službenih pasoša.	
	Realizacija projekata bržeg razvoja nerazvijenih područja i privrednih djelatnosti od posebnog društvenog značaja koje Ministarstvo ekonomije realizuje u saradnji sa drugim nadležnim institucijama	Ministarstvo ekonomije, MIPA - Agencija Crne Gore za promociju stranih investicija, Investiciono -razvojni fond, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo rada i socijalnog staranja,	Kontinuirano	Izveštaj o realizaciji Strategije	Donacije	REALIZOVANO U cilju povećanja konkurentnosti privrede, aktivaciji sektora mikro, malih, srednjih preduzeća i preduzetnika i stvaranja realne tržišne vrijednosti, privlačenju novih investicija i povećanju stope zaposlenosti, uz dodatno jačanje radno sposobnog kadra, specijalizovanog za djelatnosti targetirane pravcima razvoja, Vlada Crne Gore je usvojila Strategiju razvoja malih i srednjih preduzeća 2018 - 2022, na sjednici održanoj, 27. jula 2018 godine. U cilju privlačenja novih investitora, povećanja zaposlenosti, naročito u manje	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
		Ministarstvo finansija, jedinice lokalne samouprave, Privredna komora Crne Gore				razvijenim područjima Crne Gore, kao i smanjenju regionalnih razlika, Vlada Crne Gore je 31. decembra 2015 godine donijela Uredbu o podsticaju stranih direktnih investicija. Uredbu o biznis zonama 17. novembra 2016 godine. U martu 2017 godine Vlada Crne Gore je usvojila Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori (za period od 2017-2020) U junu 2017. godine Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period od 2017-2020, Ministarstvo ekonomije je u okviru projekta 'Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori', koji sprovodi u saradnji sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						(UNDP) od 2014 godine, u 2017 godini započelo organizovanje biznis foruma po Crnoj Gori, radi pružanje podrške privrednicima u razvoju biznis planova. S tim u vezi, do sada su organizovani biznis karavani za 14 opština u Crnoj Gori: Bijelo Polje, Berane, Mojkovac, Kolašin, Pljevlja, Šavnik, Žabljak, Cetinje, Danilovgrad, Nikšić, Plužine, Budvu, Tivat i Podgoricu.	
	Održavanje investicionog foruma poslovnih ljudi iz iseljeničtva i najviših državnih organa (moguće tokom obilježavanja „Dana iseljenika“)	Ministarstvo ekonomije, Privredna komora, MIPA - Agencija Crne Gore za promociju stranih investicija, Investiciono-razvojni fond,	III kvartal 2018	Održavanje Investicionog foruma	Sponzorstvo	REALIZOVANO 31. jula 2017. godine u organizaciji Uprave za dijasporu održan je u Petnjici Okrugli sto „Uslovi za ulaganja u svijetlu novih zakonskih rješenja“ u Opštini Petnjica, povodom obilježavanja Dana iseljenika. U sklopu navedenog događaja, predstavnik Ministarstva ekonomije g-din Kadrija	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
		Uprava za dijasporu, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava				Kurpejović je prezentovao aktuelne investicione projekte i mogućnosti za uspostavljanje privredne saradnje. 27. oktobra 2017. godine u organizaciji Privredne komore Crne Gore održan je Biznis forum Crne Gora sa AP Vojvodine. Ministar za ljudska i manjinska prava učestvovao je na Biznis Forumu Prizren 2018, u Prizrenu Republika Kosovo, u novembru 2018. Koji je okupio veliki broj preduzetnika/ca iz regiona Zapadnog Balkana i Turske. Učesnici Foruma pozdravili su održavanje Biznis foruma Prizren 2018 i istakli važnost regionalnih inicijativa posebno u oblasti ekonomskog napretka i širenja saradnje. Ministru je uručena nagrada za doprinos regionalnom razvoja i saradnji.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	Organizovanje susreta istaknutih poslovnih ljudi iz iseljeničtva, kao i privrednika i privrednih udruženja iz zemlje prijema sa predstavnicima državnih organa tokom zvaničnih državnih posjeta zemlji prijema	Ministarstvo ekonomije, MIPA - Agencija Crne Gore za promociju stranih investicija, Ministarstvo vanjskih poslova, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	do kraja 2017.	Broj održanih sastanaka predstavnika državnih organa sa predstavnicima istaknutih poslovnih ljudi iz iseljeničtva i njihovih udruženja	Sponzorstvo, Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Na marginama I sjednice Mješovite komisije za ekonomsku saradnju između Crne Gore i Republike Slovačke, ministarka ekonomije, G-djica Dragica Sekulić se sastala sa ministrom ekonomije, g-dinom Petrom Žigom i sa potpredsjednikom Vlade Republike Slovačke, g-dinom Rihardom Rasijem. Na marginama III sjednice crnogorsko-slovenačke Mješovite komisije održane 10. 11. aprila 2017 godine u Ljubljani, potpisano je Pismo namjere o saradnji kod uvođenja e-računa u Crnoj Gori između predsjednika Privredne komore Crne Gore, g-dina Velimira Mijuškovića i predsjednika Gospodarske zbornice Republike Slovenije, g-dina Marjana Mačkoškega.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						Na marginama IV zasjedanja crnogorsko-turske Mješovite komisije za ekonomsku saradnju, održane 16. i 17. novembra 2017. godine u Ankari, crnogorska delegacija, predvođena potpredsjednikom Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem, mr Milutinom Simovićem susrela sa sa predstavnikom Toščelika, g-dinom Gent Onatom i sa predstavnikom Aksoy grupe, g-dinom Bahadir Aksoyem.	
	Podsticanje poslovnih ljudi iz iseljeništa da investiraju u Crnu Goru i organizovanje tematskih biznis foruma	Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Nacionalna turistička organizacija, Crnogorsko turističko udruženje, udruženja iseljenika, Uprava za	Kontinuirano	Investicije realizovane	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO U februaru 2016. godine tadašnji ministar održivog razvoja i turizma Branimir Gvozdenović se sastao sa predstavnicima dijaspore u SAD-u, kada je razgovarano o izazovima sa kojima se iseljenici suočavaju prilikom inicijativa i namjera za investiranje u crnogorske turističke potencijale. Dogovoreno je da se razgovori	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
		dijasporu, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, nevladine organizacije				nastave u Crnoj Gori, gdje bi se iseljenici na licu mjesta upoznali sa zakonskom regulativom, potencijalima za investicije, prostornim planovima i strategijom Vlade za privlačenje strateških partnera. Ministar za ljudska i manjinska prava učestvovao je na Biznis Forumu Prizren 2018. Na Biznis forumu istaknuta je važnost regionalnih inicijativa posebno u oblasti ekonomskog napretka. Ovakvi događaji značajni su za stvaranje kontakata i u oblasti turizma, ali i produbljivanja ukupne regionalne saradnje, budući da je prilika da države ostvare što bolje turističke ponude i predstave svoje potencijale regionalno, ali i internacionalno. Predstavnice Udruženja preduzetnica Crne Gore su takođe učestvovala na Forumu, gdje su predstavile svoje rezultate i dodatno ojačale saradnju sa	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						preduzetnicima/ama iz Regiona i Turske.	
	Imenovanje kontakt osobe u Ministarstvu ekonomije, koja će zainteresovanim investitorima iz iseljeničtva, pružiti neophodne informacije o aktuelnim razvojnim projektima, uslovima investiranja i ukupnom poslovnom ambijentu u Crnoj Gori	Ministarstvo ekonomije	Do kraja 2015.	Izveštaj o realizaciji Strategije	Budžet nosioca aktivnosti	NIJE REALIZOVANO	Preporuka Ministarstvu ekonomije da se imenuje kontakt osoba, kako bi iseljenici brže dobijali neophodne informacije iz oblasti investicija.

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
Saradnja u oblasti turizma	Saradnja sa iseljenicima u promotivnim aktivnostima u oblasti turizma na osnovu Strategije razvoja crnogorskog turizma, kao promoterima i ambasadorima crnogorskih nacionalnih interesa i kontinuirana saradnja između crnogorskih poslenika i iseljenika na tom planu	Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Odbor za informisanje u okviru Savjeta za saradnju sa iseljenicima	Kontinuirano	Ostvarena saradnja, Izvještaj o realizaciji Strategije	Budžet nosioca aktivnosti	NIJE REALIZOVANO	Svakako što više koristiti iseljenike u oblasti promocije turizma i turističkih potencijala Crne Gore.
	Angažman iseljenika u okviru aktivnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma,	Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Crnogorsko turističko udruženje,	Kontinuirano	Iseljenici angažovani	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO NTOCG, u skladu sa potrebama, uključuje mlade iz dijaspora u aktivnostima na promociji turističke ponude na	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	Nacionalne turističke organizacije i turističke privrede u inostranstvu (sajmovi i druge manifestacije)	udruženja iseljenika				sajmovima i drugim događajima	
	Informisanje iseljenika o aktuelnim projektima u oblasti turizma i održivog razvoja, investiciono-razvojnim projektima, integrisanoj turističkoj ponudi Crne Gore i modelima prezentacije na međunarodnom tržištu (sajmovi, berze, organizacija studijskih grupa, PR,	Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Nacionalna turistička organizacija, Uprava za dijasporu, Odbor za informisanje u okviru Savjeta za saradnju sa iseljenicima, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2018	Iseljenici informisani, Izvještaj o realizaciji Strategije	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO Informacije o svim projektima iz oblasti turizma i turističke ponude se redovno prezentuju na svim turističkim sajmovima i međunarodnim skupovima gdje je ne rijetko prisutan značajan broj iseljenika. Ove aktivnosti će nastaviti da se realizuju u kontinuitetu.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	promotivni kanali, brošure, web portali, društvene mreže), kao i o kalendaru kulturnih, sportskih, privrednih, investicionih, gastronomskih i drugih manifestacija u Crnoj Gori sa ciljem aktivnog učešća, privlačenja široke mreže iseljenika, kao i potencijalnih turista i investitora iz zemalja u kojima žive iseljenici, kao i informisanje o unapređenju ženskog preduzetništva						

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	Sugestije i predlozi naših iseljenika u okviru naučno-tehničke saradnje i edukacije zaposlenih u turističkim kompanijama, posebno u malim i srednjim preduzećima, imajući u vidu i razvoj ženskog preduzetništva	Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Kontinuirano	Realizovani predlozi i sugestije iseljenika, Izvještaj o realizaciji Strategije	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO Ministarstvo je u partnerskom odnosu sa Udruženjem preduzetnica Crne Gore obilježavalo Svjetski dan preduzetnica svakog trećeg petka u maju mjesecu organizovanjem konferencije „Moć Žene“, Događaji su prilika za razmjenu iskustava u oblasti unapređenja ženskog preduzetništva, upoznavanje preduzetnica iz Regiona, te potencijalnih investicija i saradnji u ovoj oblasti. Konferenciju uporedno prati Sajam preduzetnica.	
	Podsticanje razmjene zaposlenih u turizmu	Ministarstvo održivog razvoja i turizma	Kontinuirano	Realizovana razmjena	Budžet nosioca aktivnosti	REALIZOVANO Tokom prezentacije Crne Gore na svjetskoj izložbi EXPO Milano 2015. značajan broj iseljenika koji žive u Italiji je pozvan da posjeti Paviljon Crne Gore i tom prilikom	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
						razgovarano je sa Komesarom Ivanom Saveljićem i direktorima Paviljona o raznovrsnim modalitetima saradnje. Oko desetak crnogorskih studenata koji su se opredijelili za nastavak života i poslovanja u Italiji u šestomjesečnom periodu je radilo u Paviljonu Crne Gore.	
	Informisanje iseljenika o ponudi hotelijera, turističkim paket aranžmanima, izletima i drugim sadržajima	Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Nacionalna turistička organizacija, Crnogorsko turističko udruženje, Uprava za dijasporu, Odbor za informisanje u okviru Savjeta za saradnju sa iseljenicima	IV kvartal 2017	Iseljenici bolje informisani o turističkoj ponudi u Crnoj Gori, Izvještaj o realizaciji Strategije	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Crnogorska turistička ponuda, uključujući i ponudu hotela i restorana, prezetnuje se na zvaničnom sajtu crnogorskog turizma www.montenegro.travel . U skladu sa zahtjevima i raspoloživim sredstvima, NTOCG obezbjeđuje određenu količinu promotivno - informativnog materijala za ambasade Crne Gore na emitivnim tržištima.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	Organizovanje studijske grupe predstavnika iseljenika u cilju upoznavanja sa ponudom turističkih opština	Ministarstvo održivog razvoja i turizma, turističke opštine, Uprava za dijasporu, udruženja iseljenika	Godišnje, u III kvartalu	Realizovana posjeta studijske grupe iseljenika	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO NTOCG, u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama i drugim nadležnim institucijama, bila je uključena u organizaciju boravka predstavnika dijaspore.	
	Kreiranje baze podataka turističkih agencija i ugostiteljskih objekata u dijaspori	Uprava za dijasporu, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Nacionalna turistička organizacija, udruženja iseljenika, Crnogorsko turističko udruženje	IV kvartal 2018	Baza kreirana	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO NTOCG raspolaže podacima o turističkim agencijama sa kojima je ostvarena saradnja na emitivnim tržištima.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	Aktivno uključivanje MRT-a u organizaciju susreta iseljenika u Crnoj Gori	Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Nacionalna turistička organizacija, Uprava za dijasporu, udruženja iseljenika	III kvartal 2017 i 2018	Uključeni u organizaciju	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO MRT i NTOCG podržavaju manifestacije koje uključuju prisustvo predstavnika dijaspore, kao što je manifestacija „Dani dijaspore” Rožaje.	
	Povezivanje naših hotelskih kompanija, agencija i turističkih udruženja sa sličnim organizacijama u inostranstvu	Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Crnogorsko turističko udruženje, Uprava za dijasporu, udruženja iseljenika	Kontinuirano	Ostvarene komunikacije	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO NTOCG prezentuje turističku ponudu, između ostalog, i na međunarodnim sajmovima gdje učestvuju hotelske kompanije, turističke agencije i udruženja. To je i mjesto gdje se uspostavlja saradnja između predstavnika turističke industrije zemalja.	
	Izrada informatora o ambijentu za	Ministarstvo održivog razvoja i	IV kvartal 2017	Informatori realizovani	Budžet nosila	REALIZOVANO MRT – Direktorat za razvoj	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Finansijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	investiranje u crnogorsku privredu, investiranje u postojeće i nove turističke proizvode	turizma, Ministarstvo ekonomije, Crnogorsko turističko udruženje, Odbor za informisanje u okviru Savjeta za saradnju sa iseljenicima			ca aktivnosti	konkurentnosti i investicije u turizmu je izradio Brošuru za potencijalne investiture u sektoru turizma, dokument koji je dostupan svima koji su zainteresovani za ulaganje u Crnu Goru.	
	Organizovanje Road Show-obilaska gradova sa najbrojnijom dijasporom	Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Nacionalna turistička organizacija, Uprava za dijasporu, udruženja iseljenika	Godišnje, u II kvartalu	Obilasci realizovani	Budžet nosilaca aktivnosti	NIJE REALIZOVANO Imajući u vidu Budžetom raspoloživa sredstva, Programom rada i Finansijskim planom NTOCG nije predviđena realizacija ove aktivnosti. Prezentacija turističke ponude realizuje se kroz zvanične nastupe NTOCG u inostranstvu. Ambasade Crne Gore u inostranstvu su informisane o svim nastupima NTOCG i preko njih dijaspora ima mogućnost dobijanja informacija i aktivnijeg uključivanja tokom trajanja sajamskih nastupa i drugih aktivnosti.	

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
	Učešće predstavnika iseljenika u delegacijama Crne Gore tokom međunarodnih posjeta	Ministarstvo vanjskih poslova, Uprava za dijasporu, udruženja iseljenika	IV kvartal 2018	Ostvareno učešće	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Povremeno učešće iseljenika u neoficijelnim i svečanim djelovima međunarodnih posjeta, kao i u oficijelnim djelovima, kad je mišljenje iseljenika o konkretnoj temi neophodno.	
	Saradnja iseljeničtva sa predstavništvima Crne Gore u inostranstvu	Uprava za dijasporu, udruženja iseljenika, Ministarstvo vanjskih poslova	Kontinuirano	Saradnja ostvarena	Budžet nosilaca aktivnosti	REALIZOVANO Saradnja je intenzivna, na dnevnom nivou po svim pitanjima .	
	Učešće iseljenika u okviru prezentacija Crne Gore na globalnim manifestacijama (EXPO, Olimpijada, i sl.)	Uprava za dijasporu, udruženja iseljenika, nosioci realizacije projekata iz Crne Gore, Odbor za	U godinama globalnih događaja	Učešće realizovano	Budžet nosilaca aktivnosti	NIJE REALIZOVANO	Nedovoljno korišćeno dosad, potrebno pojačati aktivnosti na globalnim manifestacijama od strane svih relevantnih institucija.

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelj realizacije	Financijski izvori	Stepen realizacije	Preporuke
		informisanje u okviru Savjeta za saradnju sa iseljenicima					

3. PREPORUKE

Generalno, stepen realizacije aktivnosti koje su predstavljene u ovom izvještaju (realizovano 90,6%) je prilično visok, jer su sami akcioni planovi (za 2015. godinu i za 2016-2018. godine) bili u velikoj mjeri realno postavljeni, a i nosioci aktivnosti su ih vrlo ažurno realizovali.

Nerealizovane aktivnosti (6) su bile, kako posljedica objektivnih okolnosti (2), tako i posljedica loše procjene (4) nosilaca aktivnosti da se neka aktivnost može uspješno realizovati u datom periodu. Međutim, ipak dominira dobra realizacija ogromne većine aktivnosti, što govori, prije svega, i o posvećenosti i efikasnosti najodgovornijih subjekata u ovoj oblasti (Uprava za dijasporu, Ministarstvo vanjskih poslova i skupštinski Odbor za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore).

Ipak, stoji preporuka da se mora unaprijediti institucionalna komunikacija između Uprave za dijasporu (UZD) i naših diplomatsko konzularnih predstavništava u inostranstvu (DKP), jer su na istom zadatku saradnje sa našom dijasporom – iseljenicima. U tom smislu, DKP bi, između ostalog, trebalo da se bolje upoznaju sa najvažnijim projektima Uprave za dijasporu (veb aplikacija evidencije iseljenika i iseljenicka knjižica), kako bi ih bolje objasnili zainteresovanim iseljenicima koji će ih koristiti.

Takođe, potrebno je intenzivnije razmišljati i raditi na otvaranju novih kulturnih centara u sredinama gdje je naše iseljeništvo jako zastupljeno, a takođe i novih DKP, naročito počasnih konzulata. Dobar primjer je otvaranje “Crnogorskih soba” koje imaju veliku posjećenost.

Jako važno je da se Ministarstvo ekonomije i Ministarstvo održivog razvoja i turizma jače uključe u privredno partnerstvo, odnosno investiciono ulaganje u Crnu Goru posredstvom iseljenika i njihovih organizacija, osim što Uprava za dijasporu daje osnovna uputstva iseljenicima o tim mogućnostima.

Što se tiče saradnje u Crnoj Gori sa našom dijasporom – iseljenicima, treba intenzivirati otvaranje kancelarija za dijasporu u okviru lokalnih samouprava, odnosno crnogorskih opština.

Da bi se naše iseljeništvo, koje nesumnjivo posjeduje veliki potencijal u mogućim privrednim investicijama u Crnu Goru, više koristilo, neophodna je još jača saradnja državnih institucija koje se bave investicijama sa Upravom za dijasporu, koja na dnevnom nivou ima komunikacije sa iseljeništvom i iseljeničkim organizacijama.